

RAPPORT

Europeiskt FBI gör EU tryggare

2009-06-01

”Sammanfattningsvis har Rikskriminalpolisen att göra med en alltmer komplex brottslighet med globala organisationer som är aktiva inom flera parallella verksamheter. Kriminella nätverk håller sig inte inom ett lands, en myndighets eller en polisiär specialenhets ansvarsområde och kompetens. Det är därför fundamentalt med en samordnad och gränsöberoende brottsbekämpning.”

Rikskriminalpolisens årsrapport 2008

SEX FÖRSLAG FÖR ETT TRYGGARE EUROPA	4
1. INLEDNING	5
2. BROTTSPLOTS EUROPA: FYRA OLIKA NAV	5
NARKOTIKAHANDELN ÄR EN GLOBAL INDUSTRI	7
<i>Exempel: Heroin finansierar talibanerna.....</i>	7
<i>Exempel: Kokain undergräver bistånd i Västafrika</i>	8
<i>Folkpartiet tar kampen mot narkotikan.....</i>	8
MÄNNISKOHANDEL – EN SKAM FÖR EUROPA	9
BARNPORNOGRAFI – EN VÄXANDE INDUSTRI	10
3. EUROPOL BEHÖVER TÄNDER.....	11
GE EUROPOL UTÖKADE RESURSER	11
EUROPOL BLIR EU-MYNDIGHET 2010	12
4. FOLKPARTIETS VISION: ETT EUROPEISKT FBI.....	12
GEMENSAM POLISSTYRKA TILL HJÄLP VID KATASTROFER.....	13
INTEGRITET OCH BROTTSOFFER I CENTRUM	13
5. I VÄNTAN PÅ EUROPEISKT FBI - SKAPA ETT "BALTICOP"	13
<i>BaltiCop – ett effektivt vapen mot narkotikasmuggling.....</i>	13
<i>BaltiCop – för samarbete i gränstrakter</i>	14
6. EUROPEISK ÅKLAGARE BEHÖVS.....	14
7. STÄRK STÖDET TILL BROTTSOFFER OCH VITTNEN.....	15

Sex förslag för ett tryggare Europa

- **Europeiskt FBI.** Utveckla Europol till en europeisk polismyndighet med operativa befogenheter, som kan ha ansvaret för brottsutredningar där flera länder är inblandade.
- **Gemensam polisstyrka.** Inrätta en europeisk polisstyrka som kan bistå medlemsländernas polis vid behov.
- **Ge Europol utökade resurser.** Amerikanska FBI har omkring 30 000 anställda Europol har 600. USA har 300 miljoner invånare, EU har strax under en halv miljard.
- **EU-åklagare.** Utveckla åklagarsamarbetet Eurojust till en europeisk åklagarmyndighet med rätt att besluta om förundersökningar och beordra spaning och tillslag i flera länder samtidigt.
- **BaltiCop.** Utveckla fördjupat polissamarbete mellan länderna runt Östersjön.
- **Europeiskt vittnesskyddsprogram.** Hot mot vittnen blir allt vanligare.

1. Inledning

Brottsligheten globaliseras, som allt annat. Lika lite som de kriminella organisationerna håller sig inom ett lands gränser håller de sig inom en specifik kriminell verksamhet. Det gör att den kriminella verksamheten är komplex och svår att bekämpa. Grova rån är kopplade till vapenhandel. Människosmugglare är ofta narkotikahandlare. Därför behöver EU:s medlemsstater samarbeta för att bekämpa den organiserade brottsligheten.

Med Lissabonfördraget kan EU:s brottsbekämpning vässas. Det folkvalda Europaparlamentet inflytande över rättspolitikerna och majoritetsbeslut införs i ministerrådet. De länder som har lägst ambitioner inom brottsbekämpningen kommer inte längre att kunna sätta käppar i hjulet när EU behöver agera.

Redan idag finns flera olika EU-myndigheter med ansvar för att bekämpa brott - men utan någon ordentlig samordning. Vi behöver ta ett samlat grepp om säkerheten i Europa, vare sig det gäller gränsskydd, kustbevakning, tull eller polisarbete. Därför behövs en gemensam europeisk polismyndighet med operativt ansvar – ett europeiskt FBI. En europeisk polisstyrka bör inrättas, som kan bistå medlemsländerna vid katastrofer eller andra större händelser. Åklagarsamarbetet Eurojust bör utvecklas till en europeisk åklagarmyndighet med rätt att bedriva förundersökningar och beordra spaning och tillslag i flera länder samtidigt.

All brottsbekämpning måste ske på ett rättssäkert sätt, där den enskildes integritet och brottsoffrens rättigheter står i centrum. När EU tar hand om delar av brottsbekämpningen ska det vägas upp med tydliga regler för hur personuppgifter får hanteras och ordentlig parlamentarisk kontroll av verksamheten.

Den organiserade brottsligheten utgör ett växande hot mot det öppna samhälle som EU vill försvara. Därför måste en allt mer professionell kriminalitet bemötas med en professionell polisiär organisation på europeisk nivå. Tyvärr är Folkpartiet ensamt om att kräva detta i den svenska politiska debatten. I Europaparlamentet är vi emellertid i gott sällskap, allt fler europeiska politiker inser behovet av ökat samarbete för att skydda medborgarna, ekonomin och demokratin. I denna rapport beskriver Folkpartiet närmare hur vi vill skapa ett tryggare EU - som samtidigt är en jobbigare plats för kriminella.

2. Brottsplats Europa: Fyra olika nav

EU:s polisbyrå Europol varnar för att den organiserade brottsligheten i EU ökar. Till skillnad mot förr har nästan all grov organiserad brottslighet idag en internationell koppling. Samtidigt är brotten i allra högsta grad närvarande på lokal nivå i svenska och andra europeiska städer och orter med allt mer förödande konsekvenser.

Dagens organiserade brottslighet är enligt Europol och Rikskriminalpolisen allt mer flexibel och engagerar sig i en rad kriminella handlingar. Människohandel är ett exempel på brottslighet som kan vara ytterst lönsam till en låg risk. Den organiserade kriminaliteten rör sig också bort från endast en typ av brott och ägnar sig i stället mer åt ”multi-crime activities”. De kriminella ligorna i Europa är spridda, specialiserade och samarbetar.

Den organiserade brottsligheten på vår kontinent delas upp i fyra nav av Europol och redovisas i den årliga rapporten *EU Organised Crime Threat Assessment, OCTA*.

- **Det nordöstra navet** omfattar Skandinavien och Baltikum. Sverige, Danmark och Finland används framförallt som transitländer för stöldgods, narkotika, människohandel och människosmuggling. I Baltikum, som utgör unionens yttre gräns österut, opererar väletablerade ligor med förgreningar i Ryssland och gamla sovjetstater som Vitryssland och Ukraina.
- **Det nordvästra navet**, den Atlantiska regionen, består av Nederländerna, Belgien, Luxemburg, Storbritannien, Irland, norra Frankrike och den nordvästra delen av Tyskland. Smuggling, narkotikahandel och narkotikaproduktion utmärker regionen som har flera av unionens största hamnar i Rotterdam, Antwerpen, Hamburg och Dover.
- **Det sydöstra navet** kontrolleras av albanska, turkiska, rumänska och bulgariska ligor med fokus på narkotikahandel, människohandel, penningtvätt och handel med stulna fordon och vapen. I Italien frodas den inhemska maffian.
- **Det sydvästra navet** utgörs av den Iberiska halvön och större delen av Frankrike. Denna region präglas av starka historiska och kulturella band till Latinamerika och nordvästra Afrika. Sydamerikanska, marockanska och ligor från västra Afrika har specialiserat sig på narkotikasmuggling, stöld och kidnappning.

Brottsplats Europas fyra nav

Bildkälla: Europol, EU Organised Crime Threat Assessment 2007

Narkotikahandeln är en global industri

Narkotikans ekonomi handlar om väldigt mycket mer än att maffior och karteller som köper egendomar och företag och flygplan - drogkarteller köper tjänstemän, de köper politiska partier, de köper valutgångar, de köper, i ett ord, makt. De kan förstöra stater och samhällen.

Antonio Costas, chef för FN:s organ för narkotika och brottslighet, UNODC

Enligt BRÅ är Sverige i huvudsak en marknad för försäljning av narkotika, detta innebär att i stort sett all narkotika som konsumeras i vårt land är producerad utomlands och insmugglad i Sverige. De tre storstadslänen, där hälften av befolkningen är bosatt, svarar för 94 procent av smugglingsanmälningarna, 49 procent är enbart från Skåne län. Men narkotikabrott förekommer i hela landet. Flest narkotikabrott per capita 2008 hade Västmanlands län, följt av Örebro och Gotland.

Det största problemet för europeisk polis är alltjämt narkotikahandeln. Den genererar miljarder kronor varje år. FN:s organ för narkotika och brottslighet, UNODC uppskattar att den globala narkotikahandeln är värd 300 miljarder dollar per år. Narkotikahandel är en i allra högsta grad globaliserad industri. Om narkotikahandeln var en nation, skulle den placera sig som nummer 21 på listan över världens bruttonationalprodukter. Det är en plats under Sveriges. Därför måste EU trappa upp striden mot narkotikasmuggling och agera internationellt för att stoppa narkotikaframställning.

Under de senaste fem åren har antalet rapporterade narkotikabrott ökat i Europa. En växande europeisk samsyn kan skönjas i medlemsstaternas antagande av nationella narkotikastrategier. För bara drygt tio år sedan var Europas möjlighet att övervaka sina narkotikaproblem oerhört begränsad. De nationella strategierna i frågan var mycket varierande och det saknades tillförlitlig och jämförbar information på europeisk nivå.

Sedan 1993 har Europeiska Unionen samlat allt sitt arbete med övervakning av narkotika och narkotikamissbruk inom EU-organet ECNN (på engelska European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, EMCDDA). ECNN:s främsta uppgift är att förse EU:s medlemsländer med information om narkotikasituationen i Europa.

Exempel: Heroin finansierar talibanerna

Heroinmissbruket i Europa utgör ett allvarligt folkhälsoproblem och ligger fortfarande bakom en stor andel av samhällskostnaderna i samband med narkotikamissbruk. Omkring 60 procent av dem som behandlas för narkotikamissbruk i Europa är opiatmissbrukare, huvudsakligen heroinmissbrukare. De senaste skattningarna visar att den potentiella globala heroinproduktionen, som uppskattas till 733 ton, har fortsatt att öka.

Över 90 procent av världens heroin kommer från Afghanistan. Det är Afghanistans i särklass största exportprodukt och finansierar talibanerna och bidrar starkt till den korruption som genomsyrar den afghanska staten. Sidenvägen, som är en gammal transportled mellan Kina och Europa, har fått en ny roll som rutt för den globala narkotikahandeln. I Centralasiens samverkar narkotikabrottsligheten med korrupta regimer. Ofta är det turkiska ligor som fraktar heroinet till Europa där albanska och kosovoalbanska ligor tar över heroinsmugglingen, också till Sverige.

Heroinets väg till Europa från Afghanistan

Bildkälla : ECNN årsrapport, Situationen på narkotikaområdet i Europa 2008

Exempel: Kokain undergräver bistånd i Västafrika

Europa har gått om USA i konsumtionen av kokain och kokainsmugglingen till Europa har därför ökat. Colombia är världens största producent av kokain, men Mexiko är det nya centrat för kokainkartellerna. Kokainet har tidigare förts in i Europa via Spanien och Nederländerna men det har blivit svårare tack vare intensifierade polisiära insatser. Nu beslagtas årligen över 120 ton, varav mer än tre fjärdedelar i Spanien och Portugal.

Kokainhandlarna är kreativa och med sitt internationella kontaktnät har de hittat nya sätt att föra in kokainet till EU. En väg är att smuggla kokain via Balkanruten för heroin via Turkiet. Ett annat sätt är att utnyttja små instabila stater i Västafrika. FN-organet UNODC varnar för att flera fattiga stater i Västafrika är under attack från narkotikakarteller som är avsevärt rikare än länderna själva. Läget destabiliserar och undergräver biståndsinsatser i en region som redan står inför en mångfald sociala, hälsorelaterade och politiska problem.

Folkpartiet tar kampen mot narkotikan

Folkpartiet står i Europa upp emot strävanden att legalisera narkotika. Vi vill inte abdikera från visionen om en värld utan narkotika. Narkotikahandeln omsätter mer pengar än de flesta länders ekonomier, skördar miljontals offer och undergräver demokratier i hela världen. EU kämpar i underläge mot en mångfacetterad brottslighet. EU behöver därför större polisiära muskler.

Människohandel – en skam för Europa

Ingen människa får hållas i slaveri eller trældom; slaveri och slavhandel i alla dess former är förbjudna.

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, artikel 4

Människohandel beskrivs av FN som ett brott mot mänskligheten. FN beräknar att människohandel är världens tredje största form av organiserad brottslighet näst efter narkotika och vapen. Enligt ILO, FN:s internationella arbetsorganisation, finns det i världen idag över tolv miljoner människor som hålls i slaveri. Det är ungefär lika många slavar som fördes från Afrika till Amerika mellan 1525 och 1867.

Vi kan inte blunda för att människohandeln är en växande inkomstkälla för organiserad brottslighet i Europa och övriga världen. Gärningsmännen sysslar ofta med annan kriminell verksamhet som narkotika- eller vapenhandel samtidigt. Människohandeln är lönsam eftersom en människa, till skillnad från andra varor, kan säljas flera gånger. Handeln med människor underlättas av allt öppnare gränser. Inget enskilt land inom EU kan genom enbart nationella åtgärder bekämpa slaveriet. EU-länderna måste agera tillsammans.

Den europeiska sexindustrin lider av rekryteringsproblem. En konsekvens är att de flesta prostituerade kommer från fattiga länder utanför unionen. Ett inte obetydligt antal har förts hit av människohandlare, mot sin vilja. Att bekämpa efterfrågan är avgörande om vi vill stoppa människohandeln.

Människohandel kan också förekomma för andra ändamål än sexuella. Det kan vara för organhandel, tvångsarbete, stölder eller tiggeri. När det gäller den typen av människohandel har polis och rättsvårdande myndigheter fortfarande stora kunskapsbrister.

Rikskriminalpolisen lämnar varje år en lägesrapport till regeringen om människohandeln i Sverige. Idag går det inte att uppskatta exakt hur många som är offer för människohandel i Sverige, men det är fråga om hundratals personer. De flesta som utsätts för människohandel för sexuella syften är myndiga kvinnor, men det förekommer också handel med barn. De flesta offer kommer från Östeuropa, framförallt Ryssland, Estland och Polen. Enligt en kartläggning genomförd av Östersjöstaternas råd uppmärksammas varje år 150 barn i regionen som misstänkta offer för människohandel.

Sverige har internationellt sett inga stora problem när det gäller människohandel för sexuella ändamål. Enligt Brottsförebyggande Rådet, BRÅ, gör sexköpslagen att det är mer komplicerat för människohandlare att bedriva sin verksamhet här. Men problemen är avsevärda runt Östersjön, och Sverige är långt ifrån förskonat. Människohandeln kopplas även till annan brottslighet. Kvinnor som förs till Sverige utnyttjas bland annat som kurirer för narkotika och kapitalvaror. Länsstyrelsen i Stockholms län uppmärksammade 2007 i rapporten *Organiserad brottslighet – ett hinder för långsiktig hållbar tillväxt i Östersjöregionen* en rad bordeller i Stockholmsområdet:

Botkyrka, Rådmansbacken - här drevs en bordell av en rysk kvinnlig hallick med 13 ryska kvinnor. En av kvinnorna hade 450 kunder på 40 dagar.

Hägersten, Elsa Borgs gata – en pizzeria fungerade som högkvarter för den jugoslaviska maffian som samarbetade med ligor från Ryssland och Estland. Kvinnor från Estland såldes på restaurangen och vid tillslaget upptäcktes stora mängder illegal sprit, cigaretter, vapen och amfetamin.

Östermalm, Skeppargatan – här sålde ett antal ryska prostituerade sex och narkotika. Skeppargatan fanns en av flera lägenheter som hyrdes ut i andra hand till ett kriminellt nätverk för bland annat prostitution. En liga från Vitryssland tillverkade förfälskade dokument och kreditkort i stor skala.

Barnpornografi – en växande industri

I Interpols databas finns ca 10 000-20 000 barn som exploaterats på Internet. Av dessa har endast 538 barn från 30 länder har identifierats. 75 av barnen är svenska.

Rädda Barnens webbsida

Barnpornografi är dokumenterade sexuella övergrepp på barn. Betalsajter med barnpornografi på Internet har exploderat de senaste åren. Idag finns stora mängder professionella Internetsidor som säljer material mot kontokortsbetalning. En handel som omsätter astronomiska belopp. Konsumenterna kommer från alla delar av samhället och hela världen. Allt som krävs är en uppkoppling.

För att framställa nya bilder krävs nya övergrepp. Och det finns en ständigt ökande efterfrågan på nytt material. Barnen som utnyttjas hämtas ofta från fattiga och socialt utsatta miljöer. Personer som konsumerar barnpornografi kan inspireras till att begå egna övergrepp. Bakom varje bild finns en tragik, det kan vara fråga om barn som utsätts för incest av en närstående, barn som säljs av sina fattiga föräldrar till en rik turist eller barn som köpts. Kopplingen mellan barnpornografi och människohandel är tydlig, i takt med att efterfrågan, och därmed vinsterna, ökar blir produktionen allt mer professionell och cynisk.

Trots att svensk och internationell polis gjort flera stora brottsbekämpande insatser de senaste åren fortsätter efterfrågan på barnpornografi att växa. Flera stora tillslag har genomförts efter internationella polissamarbeten. "Operation Sleipner" genomfördes år 2004 och bara i det tillslaget greps 118 svenskar. Europol arbetar mot barnpornografi och har medverkat till att hundratals konsumenter av barnpornografi gripits.

För offren utgör bilderna och filmerna ständiga påminnelser om övergreppen. Vetskapen om att de konsumeras av människor världen över är ytterligare ett trauma för offret. Förutom den kränkning som övergreppet innebär anser Folkpartiet att dokumentationen av själva övergreppet och det faktum att bilderna kan leva ett evigt liv på Internet innebär ytterligare en kränkning av barnets integritet.

Interpol har miljontals bilder i sin databas över barnpornografiskt material. Det handlar om tiotusentals unga brottsoffer. En viktig uppgift är att intensifiera insatserna att identifiera barn som utsätts och rädda dem från nya övergrepp och gripa förövarna. Men det är oerhört tidskrävande och ställer stora kompetensmässiga krav på dem som arbetar med materialet. Dessutom är det tekniskt komplicerat. Små detaljer i bilderna kan vara avgörande. Är ett eluttåg i bakgrunden på bilden rumänskt? Förekommer inte denna flicka även på en serie bilder som spansk polis beslagtog förra året?

Folkpartiet vill att Europol ska få ökade resurser att samordna kampen mot barnpornografien i EU och därmed skydda barn i hela världen. Att utreda barnpornografibrott och arbeta med identifiering av offer bör vara en central uppgift för ett framtida europeiskt FBI.

3. Europol behöver tänder

EU:s polisbyrå Europol är idag ett samarbetsorgan för medlemsländernas polis- och tullmyndigheter. Byrån har sitt säte i Haag i Nederländerna, och bland dess personal finns företrädare för de nationella brottsbekämpande myndigheterna. Europols styrelse består av en företrädare för varje medlemsstat. Europol är ansvarigt inför Europeiska unionens råd, det vill säga alla EU-medlemsstaternas justitieministrar och inrikesministrar. Europol gör analyser över utvecklingen av den europeiska organiserade brottsligheten och hjälper till med att utreda brottsliga verksamheter som rör två eller fler medlemsländer.

Europols syfte är att hjälpa EU:s medlemsstater att få till stånd ett närmare och mer effektivt samarbete för att bekämpa organiserad brottslighet. Men Europol har inga egna operativa befogenheter. Det betyder att Europol inte har rätt att till exempel anhålla och förhöra enskilda människor eller att spana på misstänkt brottslighet. Europol kan inte heller bedriva förundersökningar eller andra formella brottsutredningar. Myndighetsutövning av det slaget är helt och hållet förbehållet polisen i varje medlemsland.

Europols viktigaste ansvarsområden är:

- Narkotikahandel.
- Människohandel, inklusive barnpornografi.
- Olaglig handel med radioaktiva ämnen och kärnämnen.
- Terrorism.
- Nätverk för illegal invandring.
- Handel med stulna fordon.
- Falskmynteri och förfälskning av andra betalningsmedel.

Europols informationssystem (EIS) är en databas dit polisen i varje medlemsland överför information som rör organiserad, gränsöverskridande brottslighet av de kategorier som Europol har mandat att bekämpa. Enligt Rikskriminalpolisen utgör databasen ett allt viktigare verktyg för kriminalunderrättelsetjänsterna i medlemsstaterna i kampen mot grov gränsöverskridande brottslighet. Svensk polis använder sig av databasen i ökande omfattning.

Europols tjänster är efterfrågade. I polissamarbetet ingår även tull och kontroller vid EU:s yttre gränser. Samarbete sker också med åklagarna i Eurojust. Europol samarbetar även med icke-medlemsländer och internationella organisationer genom bilaterala avtal, till exempel med Europeiska Centralbanken, Interpol och World Customs Organisation. Europol har även öppnat ett sambandskontor i Washington D.C.

Ge Europol utökade resurser

USA har 300 miljoner invånare, EU nästan en halv miljard. USA har en federal polismyndighet med jurisdiktion över hela landet, parallellt med delstaternas poliskårer. FBI, Federal Bureau of Investigation, har omkring 30 000 anställda. Av dessa är uppskattningsvis 12 000 poliser och 18 000 civilanställda inom vitt skilda yrken, som underrättelseanalytiker, språkspecialister, naturvetare, datatekniker. EU:s polisbyrå Europol har i dagsläget endast 600 medarbetare totalt.

Europol behöver anställa fler analytiker och personer med specialistkompetens till de olika avdelningarna, exempelvis de som arbetar mot narkotikasmuggling, människohandel och barnpornografi. Europol har en mycket viktig funktion i terroristbekämpningen, men måste

även kunna fortsätta fokusera på kampen mot den övriga organiserade brottsligheten. Därför vore det olyckligt om resurserna till annan internationell brottslighet skars ned till förmån för terrorbekämpning.

Folkpartiet vill säkra Europas kamp mot alla typer av allvarlig brottslighet och anser att kraftigt utökade resurser till Europol är nödvändiga.

Europol blir EU-myndighet 2010

Europols verksamhet regleras idag av Europol-konventionen men Rådet har fattat beslut att ersätta konventionen med ett rådsbeslut. Detta innebär att Europol blir en EU-myndighet med samma ställning som övriga EU-myndigheter 2010. Verksamheten kommer att finansieras av EU:s budget och att Europols anställda kommer att omfattas av EU:s personalregler.

En stor skillnad när konventionen ersätts med ett rådsbeslut är att det blir lättare att reglera vad Europol får göra. Nya medlemsländer kommer automatiskt att omfattas av Europol när de går med i EU. Europols mandat utvidgas även till att omfatta alla former av grov gränsöverskridande brottslighet. Det gör att Europol kan hjälpa till i fler typer av brottsfall. Dessa förändringar gör det nu möjligt att ta steget mot att skapa en gemensam polismyndighet som på allvar kan ta itu med den gränsöverskridande brottsligheten i Europa.

4. Folkpartiets vision: Ett europeiskt FBI

Ytterst ska naturligtvis varje EU-land ha ansvaret för att upprätthålla lag och ordning på sitt eget territorium, samt behålla den exekutiva lagförande makten. Men en ökande gränsöverskridande brottslighet ställer också krav på effektivare, gemensamma lösningar.

Folkpartiets vision är att Europol utvecklas till ett europeiskt FBI. En gemensam polismyndighet som kan genomföra brottsutredningar, beordra samordnade tillslag runt om i Europa och ytterligare öka informationsutbytet mellan polisen i de olika EU-länderna.

Den europeiska polismyndigheten ska med egen personal kunna ha det yttersta polisiära ansvaret för brottsutredningar där flera länder är inblandade. Brottsutredningar ska kunna inledas på eget initiativ, men också efter förfrågan från medlemsländerna. Beslut om att en utredning ska inledas fattas av åklagare vid Eurojust. Eurojust ska utvecklas till en europeisk åklagarmyndighet och samarbeta nära med den gemensamma polismyndigheten.

Den gemensamma polismyndigheten ska bedriva sina utredningar i nära samarbete med polis och andra myndigheter i berörda medlemsländer. Ett sätt att organisera insatser och utredningar är via "International Task Forces", utredningsgrupper som fokuserar på olika typer av brott. Inom dessa Task Forces kan Europols expertis och nationella expertgrupper arbeta tillsammans.

Även om mycket av arbetet sker i samverkan, bör EU:s polismyndighet inom ramen för en brottsutredning även kunna fatta beslut som är bindande för polisen i ett medlemsland. Personal från den gemensamma polismyndigheten ska även kunna arbeta på plats i medlemsländerna, men polisiära åtgärder som exempelvis gripanden, tillslag och husrannsakan, ska enbart få verkställas i närvaro av polis från det aktuella landet.

Gemensam polisstyrka till hjälp vid katastrofer

Om en medlemsstat utsätts för en terroristattacker eller drabbas av en naturkatastrof eller en katastrof som orsakas av människor, ska de andra medlemsstaterna lämna bistånd på begäran av den drabbade medlemsstatens politiska myndigheter. Medlemsstaterna ska i detta syfte samordna sina åtgärder inom rådet.

Utdrag ur solidaritetsklausulen, artikel 222 i Lissabonfördraget.

Solidaritetsklausulen i det nya Lissabonfördraget föreskriver att medlemsländerna är skyldiga att hjälpa till när ett land drabbas av en katastrof. För att göra det möjligt vill Folkpartiet inrätta en gemensam polisstyrka i EU, som kan bistå nationell polis vid allvarliga händelser i ett medlemsland. Styrkan ska bestå av personal som medlemsländernas polismyndigheter ställer till förfogande och vara en integrerad del i ett framtida europeiskt FBI.

När ett medlemsland begär hjälp i en extrem situation ska den europeiska polismyndigheten kunna sätta in poliser både för att hålla ordning och hjälpa till med brottsutredningar. Det kan röra sig om exempelvis terroristattentat, naturkatastrofer eller stora internationella arrangemang. Den europeiska polismyndigheten ska också kunna kalla in specialistkompetens och särskilda resurser, till exempel i form av teknisk utrustning och materiel, från olika medlemsländer och ställa dem till förfogande för det drabbade landet.

På detta sätt kan medlemsländerna ta tillvara varandras resurser och stärka kampen mot terrorismen och den organiserade brottsligheten.

Integritet och brottsoffer i centrum

När EU tar hand om delar av brottsbekämpningen ska det vägas upp med tydliga regler för hur personuppgifter får hanteras. Här fyller Folkpartiets förslag om en europeisk dataskyddsmyndighet en viktig funktion. Europaparlamentet bör få en central roll i granskningen av den gemensamma polis- och åklagarverksamheten samt övriga delar av EU:s brottsbekämpning.

5. ”BaltiCop” - i väntan på europeiskt FBI

Den organiserade Östersjöbrottsligheten med smuggling av vapen, narkotika, cigaretter, människohandel och bilstölder har ökat de senaste åren. Då Estland, Lettland, Litauen och Polen blev medlemmar i EU 2004 blev Östersjön hela unionens innanhav. I väntan på ett europeiskt FBI bör länderna kring Östersjön inleda ett utökat polis- och åklagarsamarbete. Samarbetet ska användas dels för att bekämpa den grova, gränsöverskridande brottsligheten, men också för att underlätta samarbetet mellan olika länders polis i gränsområden. Vi föreslår att samarbetet kallas BaltiCop.

BaltiCop – ett effektivt vapen mot narkotikasmuggling

Trots att beräkningarna är osäkra pekar allt på att narkotikan är den transnationella brottslighet som genererar de största inkomsterna. För Sveriges del är ett närmare samarbete med våra grannstater för att bekämpa brottsligheten kring Östersjön av stor betydelse i kampen mot införsel av narkotika i vårt land. Det menar en forskningsrapport från februari

2009, ”Countering Narcotics Smuggling in Europe's Eastern Neighborhood” från Institutet för säkerhets- och utvecklingspolitik, ISDP.

I Östeuropa och de forna Sovjetstaterna finns stater som på grund av sitt geografiska läge och sin oförmåga att säkra gränserna har utvecklats till problemområden. Rapporten visar att det i hela regionen råder en brist på samordning och gemensamma insatser av ländernas brottsbekämpande myndigheter.

För narkotikasmugglingen finns två områden som utmärker sig: Baltikum och Östersjön samt länderna runt Svarta Havet. Dessa två områden knyts samman av Ukraina och Polen. Det är mest amfetaminpreparat som framställs, men genom Polen smugglas även heroin till Västeuropa. Ukraina är ett allt viktigt transitland för smugglingen men också produktion av illegala droger. Även Moldavien utgör en länk i kedjan. Landet är strategiskt placerat sydväst om Ukraina där delar av gränsen mellan länderna utgörs av utbrytarrepubliken Transnistrien som är laglöst land.

Ett stärkt polissamarbete kring Östersjön är helt nödvändigt för att kunna stävja framställning och smuggling av narkotika i regionen. Samverkan kring brottsbekämpning bör dessutom bli ett centralt område i EU:s östliga partnerskap, där bland andra Moldavien och Ukraina ingår.

BaltiCop – för samarbete i gränstrakter

Ett fördjupat polissamarbete runt Östersjön kan också spela en viktig roll för att effektivt kunna bekämpa vardagsbrottslighet i gränsregioner. I områden som ligger nära nationsgränser finns anledning att samarbeta, särskilt i Nordens glest befolkade gränstrakter. Det är inte ovanligt att en polispatrull har mer än tio mil att köra till brottsplatsen. Samtidigt kan finsk eller norsk polis finnas tillgänglig inom ett par kilometers avstånd.

Folkpartiet vill att den som utsätts för ett brott eller befinner sig i en nödsituation ska kunna få hjälp så snabbt som möjligt, även om det sker med hjälp av polis från ett grannland.

6. Europeisk åklagare behövs

Eurojust är idag ett mellanstatligt organ för straffrättsligt samarbete mellan åklagare i medlemsländerna och består av 27 medlemmar, en från varje medlemsland. Eurojust har inga egna åklagare och saknar egna judiciella befogenheter.

Eurojust har möjlighet att agera vid ett antal uppräknade brottstyper under förutsättning att det handlar om utredning av grov brottslighet som rör två eller fler medlemsstater. Det handlar om terrorism, narkotikahandel, människohandel, mord, grov misshandel, människorov, utpressning, rasism, bedrägeri, korrupcion, penningtvätt, databrottslighet m.m. Denna behörighet överensstämmer i stor utsträckning med Europols. Eurojust samarbetar också med Europol och EU:s bedrägerimyndighet Olaf. Eurojust kan bistå i utredningar och åtal som rör ett medlemsland och ett land utanför EU, förutsatt att ett samarbetsavtal finns med detta land.

Folkpartiet anser att Eurojust ska förstärkas med egna åklagare som arbetar på uppdrag av unionen. På sikt bör Eurojust bli en europeisk åklagarmyndighet och en integrerad del i den europeiska brottsbekämpningen. Vi vill att Eurojust ska kunna besluta om brottsutredningar som genomförs av ett framtida europeiskt FBI, men även beordra – inte bara uppmana – medlemsländerna genomföra koordinerade förundersökningar eller åtgärder i form av

exempelvis husrannsakan. Åklagare från Eurojust bör i vissa fall även kunna föra talan i domstolar i medlemsländerna.

När det gäller narkotikabrott är åklagarsamarbetet ofta mycket värdefullt för att kunna få igenom en så kallade kontrollerad leverans. Metoden innebär att de brottsutredande myndigheterna vid misstanke om en transport av till exempel narkotika, inte omedelbart ingriper utan i stället på olika sätt bevakar transporten och dess fortsatta väg. Syftet är att kunna komma så många personer som möjligt som är inblandade i brottet. Att ”släppa igenom” en narkotikaleverans i olika länder kräver tillstånd från varje lands behöriga myndighet, oftast åklagaren. Här har Eurojust en viktig samordnande funktion, som skulle effektiviseras ytterligare med Folkpartiets politik.

7. Stärk stödet till brottsoffer och vittnen

Kriminella nätverk kartlägger och angriper enskilda poliser, domare, politiker och journalister. Vittnen skräms till tystnad och åklagare utsätts för mordförsök. Den systemhotande brottsligheten är därför ett direkt angrepp på det demokratiska samhället och innebär i praktiken en begränsning av medborgarnas fri- och rättigheter.

Rikskriminalpolisens årsrapport 2008

Den fria rörligheten medför att unionens medborgare reser mer än någonsin, det innebär också att fler utsätts för brott utanför sitt hemland. Folkpartiet anser att det är angeläget att det finns grundläggande regler och skydd för brottsoffer och andra inblandade i brottsutredningar som gäller oavsett var i unionen man råkar ut för brott. Det handlar om till exempel tillgång till information, rätt till tolkning och till rättsligt biträde. På samma sätt ska EU-medborgare som anklagas för brott i ett annat medlemsland omfattas av liknande rättigheter.

De som ställer upp och vittnar mot grov organiserad brottslighet utsätts ofta för hot och förföljelse och riskerar sitt eget liv. Att människor vågar vittna är grundläggande i en rättsstat, därför måste vi garantera ett väl fungerande vittnesskydd. Folkpartiet vill att ett gemensamt europeiskt vittnesskyddsprogram inrättas. Den som vittnar mot grov organiserad brottslighet ska ges bästa tänkbara skydd och ytterst möjlighet att starta på nytt i ett annat europeiskt land under ny identitet. Vittnesskyddsprogrammet ska samordnas av Europol.